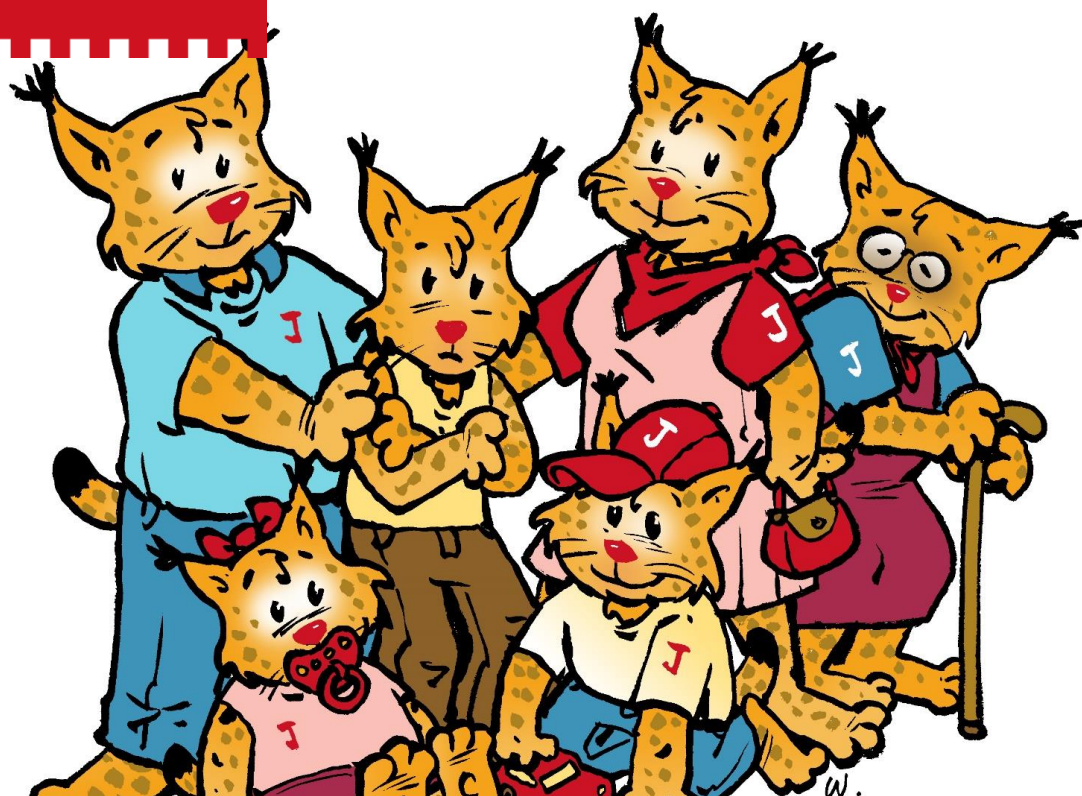

Janakkala
Tervakoski • Turenki

JANAKKALAN PERHEKESKUS

Peruskirja

Lasten, nuorten ja perheiden arjen parhaaksi
inhimillisesti, lapsilähtöisesti, perhekeskeisesti

Jaana Hymmi (ent. Koski) & Päivi Mustonen
Toukokuu 2021

Päivitykset heinäkuu 2021, syyskuu 2021, huhtikuu 2022, lokakuu 2022

Perhekeskustoimintamalli

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Mikä on Janakkalan perhekeskus?.....	5
3. Kehittämisen suunta.....	7
4. Tarkoitus, tavoitteet ja työtavat	7
5. Toimintaa ohjaava viitekehys.....	10
5.1 Arvoina luottamus, osallisuus, ammattitaito, yhteistyö	10
5.3 Laaja hyvinvointikäsite ja osallisuus.....	11
5.4 Systeminen ajattelu	12
5.5 Perheen resilienssi eli pärjäävyys arjessa	14
5.6 Perheet kumppaneina	16
5.7 Vanhemmuuden tuki.....	17
6 Perhekeskuksen rakenne ja toimintamalli.....	19
6.1 Tutkijaverkoston taustatuki.....	19
6.2 Verkosto	20
6.3 Moniammatilliset viikkotiimit.....	21
6.4 Yhteiskehittäminen ja oppiminen - kohti osallistuvaa kehittäjäkumppanuutta.....	23
6.5 Digitaaliset palvelut luontevana osana perhekeskusta.....	26
6.6 Järjestöyhteistyö.....	27
6.7 Monialaisuuden johtaminen ja viestintä	28
Julkaisut.....	30
Kirjallisuutta.....	31
Perhekeskus pähkinänkuoressa.....	33

1. Johdanto

Tämä Janakkalan perhekeskuksen peruskirja on kirjoitettu ensisijaisesti perhekeskusverkoston jäsenille. Yhteisen toimintakulttuurin syntyminen ja vahvistumiseen tarvitsemme yhteisten tilojen ja toimintamallien lisäksi yhteiset arvot ja yhteisen viitekehyksen ja kehittymisen suunnan ymmärtääksemme mitä teemme ja miksi. Ne on koottu tähän peruskirjaan.

Tämän peruskirjan kirjoittamisen takana on monien kirjojen lukemisia, webinaareja, paljon keskusteluja ja eri alojen ihmisten konsultointia. Peruskirja ei ole koskaan valmis. Se kehittyy edelleen arjessa moninäkökulmaisen dialogin ja verkoston kehittymisen mukana vuorovaikutuksessa perheiden kanssa.

Miksi perhekeskus?

Yhteiskunta on monimutkaistunut ja sitä myötä myös perheiden elämäntilanteet ja haasteet. Perheet tarvitsevat monialaisempaa tietoa ja moninäkökulmaisempaa tukea. Samoin perheen ympärillä olevat ammattilaiset tarvitsevat moniammatillisuutta mahdollistavia rakenteita pystyäkseen antamaan oman työpanoksensa vaikuttavaan kokonaisuuteen.

Palvelujen yhteensovittamisella tavoitteisiin

Kansallisen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) tavoitteena on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja voimavarojen vahvistuminen. Keskeisinä tehtävinä ovat palveluiden yhteensovittaminen ja niiden toteuttaminen lapsen ja nuoren lähtökohdista hänen arjessaan sekä vanhemmuuden tuki.

Kanta-Hämeen sote –muutosohjelman tavoitteena on uudenlainen laaja-alainen sote –keskus. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen osalta tavoitteena on kehittää varhaisen vaiheen yhteentoimiva ohjauksen ja neuvonnan toimintamalli yhdessä univertsaalipalvelujen kanssa. Tavoitteen mukaan verkostomainen perhekeskus muodostaa toiminnallisen kehyksen lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittämiseksi.

Janakkalan perhekeskusta kehitetään kansallisten perhekeskustoimintamallin linjausten mukaisesti tiiviissä yhteistyössä maakunnan/hyvinvointialueen kuntien perhekeskusten kanssa. Linjaukset ja yhteistoiminta ohjaavat perhekeskusten yhtenäistä ja laadukasta kehittämistä ja arviointia.

Miten toteutetaan?

Janakkalan perhekeskustoimintamalli kuvaa yhtä tapaa, miten lasten, nuorten ja perheiden palvelut kootaan ja johdetaan monialaisesti toimivaksi kokonaisuudeksi. Toimintamallin avulla lapsen ja perheen tarpeita vastaavat palvelut tuodaan helpommin

saavutettaviksi ensimmäisestä palvelukontaktista alkaen. Systeemisten toimintatapojen kautta yhteistyö perheen ja palveluverkoston välillä tiivistyy ja vahvistuu. Perheet ovat mukana kumppaneina ideoimassa palveluja heidän tarpeitaan vastaaviksi. Perhekeskus kehityy, kun se muuttuu perheiden tarpeiden mukana.

Muutossuunta:

Kohde	Kumppani
Yksilökeskeisyys	Koko perheen, yhteisöjen ja ympäristöjen huomioiminen
Ongelmat	Tarpeet, pärjäävyys
Oire- ja häiriökeskeisyys	Vahvuudet
Yksin työskentely	Monialainen yhteistyö, tiimit
Yksi näkökulma	Moninäkökulmaisuus, systeeminen ymmärrys
Hierarkia	Verkosto
Lähete	Kutsu yhteistyöhön
PIRSTALEISUUS	HELPOSTI SAAVUTETTAVA, OIKEA-AIKAINEN, KOKONAISVALTAINEN TUKI

Kuvio 1 Systeeminen muutos vaatii ajattelun ja työntekeksen muutosta.

Lisääntynyt tieto ja ymmärrys ihmisestä ja maailmasta muuttaa ajatteluamme, alamme nähdä ja toimia uudella tavalla. Seuraavassa kuviossa ja kuvattu tapaa, jolla ajattelu- ja toimintatapamme on jatkuvassa muutoksessa.

Kuvio 2. Ajattelu- ja toimintatavan muutoshyrrä

2. Mikä on Janakkalan perhekeskus?

Perheille perhekeskus tarkoittaa helposti löytyviä palveluja, voimaannuttavia kohtauksia sekä sujuvaa asiointia. Kaikissa palveluissa toimitaan samojen arvojen ja yhteisten toimintamallien mukaisesti. Palvelut näyttäytyvät perheille vaikuttavina tukikonaisuuksina, joita suunnitellaan heidän kanssaan yhdessä. Vanhemmat ja lapset ovat kumppaneita omien asioidensa parhaina asiantuntijoina.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa työskenteleville perhekeskus tarkoittaa toimialat ja yksikköraajat ylittäviä rakenteita ja puitteita työlle. Verkostossa toteutetaan moniasiantuntijuuteen perustuvaa toimintamallia ihmiskeskeisesti, perhekeskeisesti ja lapsilähtöisesti. Jokainen asiakas on kuin verkoston yhteinen. Tilanteita tarkastellaan monialaisessa dialogissa systemisen ajattelumallin mukaisesti.

Kuva 1 Osa Janakkalan perhekeskuksen väestä koolla.

Perhekeskustoimintamalli kutsuu yhteen perheet, palvelut, kasvuyhteisöt, järjestöt, seurakunnat ja vapaaehtoistoiminnan. Palveluja on saatavilla myös etäyhteyksin.

Ihmiskeskeisyys/inhimillisuus tarkoittaa halua ja kykyä ymmärtää ihmisten arkea ja oivaltaa jokaisen perheen omasta perhekulttuurista ja tilanteesta syntyvät tarpeet. Laadukas kohtaaminen synnyttää yhteyden kokemuksen ja lisää sitä kautta kumppanin osapuolen resilienssiä. Vuorovaikutuksessa tavoitellaan ymmärrystä ja huomataan hiljaisiakin signaaleja vahvuuksista ja hyvän kasvusta ongelmien lisäksi. Ihmiskeskeisyyden avulla löydetään perheelle merkityksellinen ja sen vuoksi vaikuttava tuki.

3. Kehittämisen suunta

Tämän päivän kehittämisteoilla tehdään tulevaisuutta. Perhekeskus mahdollistaa moniammatillisen ja monialaisen dialogin ja yhteistoiminnan, jonka kautta kehitytään kohti visiota:

Meillä on moniasiantuntijuuteen perustuvassa yhteistyössä rakentuva ja perheille helposti saavutettava palvelujärjestelmä, joka tukee lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja pärjäävyyttä heidän tarpeistaan käsin vanhemmuuden alusta alkaen. Kukaan ei jää yksin, eivätkä pienet pulmat ehdi kasvaa suuriksi.

4. Tarkoitus, tavoitteet ja työtavat

Perhekeskuksen olemassaolon tarkoitus on edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja lisätä perheiden pärjäävyyttä

- tiedolla
- helpoilla ja monikanavaisilla tavoilla hakea tukea ja päästä palveluihin
- toteuttamalla palvelut perheen näkökulmasta kokonaisuutena
- uudistuvilla ammattitaidolla, tukimuodoilla ja menetelmillä
- yhdessä perheen kanssa
- mahdollistamalla perheiden verkostoituminen ja vertaistuki
- toimimalla perheasioiden asiantuntija-apuna kunnallisessa ja maakunnallisessa päätöksenteossa.

Perhekeskuksen toimintamallin tavoitteena on vähentää korjaavien palvelujen tarvetta. Se tehdään **vaikuttavimpien** peruspalvelujen kautta ja **vahvistamalla hyvinvoinnin osatekijöitä** jo ennen palvelutarpeiden syntymistä ja ennakoimalla palvelutarpeita tunnistamalla esiin nousevia ilmiöitä.

Palveluiden saavutettavuutta helpotetaan monikanavaisilla yhteydenottotavoilla ja viestinnällä.

Perhekeskuksen moniasiantuntijuuteen ja kumppanuuteen perustuva toimintamalli mahdollistaa lapsen ja perheen sekä heidän ympärillään olevien aikuisten yhteistoiminnan ja elämäntilanteen huomioimisen kokonaisuutena.

Johdettu verkosto ja tiimimalli luovat perustan **monialaisille työtavoille**, joilla lisätään vaikuttavuutta peruspalveluihin. Muuttuvissa toimintaympäristöissä ja kompleksisissa haasteissa tarvitaan moninäkökulmaisuuksia, jaettua ymmärrystä ja palveluiden yhteensovittamista. Monialaiset työtavat opitaan arjen työssä, niitä ei voi omaksua

perinteisen koulutuksen keinoin. Tuloksena on itsenäisen ja yhteisöllisen työskenteilyn yhdistelmä, jossa lasten, nuorten ja perheiden osallisuus on vahvasti läsnä.

Kuvio 4 Monialaiset työtavat kehittyvät arjen työssä

Kohtaava työtapaa: Kaikissa kohtaamisissa tarvitaan herkkyyttä kuunnella ja kuulla lasten, nuorten ja perheiden yksilöllisiä tarpeita. Kokemus hyväksyvistä kuulluksi tulemisesta kertoo onnistumisesta. Myös heikot signaalit havaitaan ja verkostossa voidaan tunnistaa ilmiöitä, jotka ovat nousemassa esille. Rakenteisiin liittymätöntä tietoa kuullaan lasten ja nuorten havainnoista (olla pulssilla), opitaan systeemin paikallisista sisäisistä ilmiöistä. Ei vain reagoida, vaan opitaan ennakoimaan palvelutarpeita.

Systeeminen työtapaa: Kokonaiskuvan muodostamiseen tarvitaan moninäkökulmaisuutta. Tiimit tuovat tietoisuutta eri ammattilaisten osaamisesta ja kykyä hyödyntää sitä asiakkaan parhaaksi. Dialogin avulla syvennetään ja jaetaan ymmärrystä kokonaisuudesta. Ei jäädä yksilöiden eikä yhden palvelun varaan. Toimintaan saadaan läpinäkyvyyttä ja avoimuutta.

Yhteisvastaullinen palveluohjaus rikastuttaa lähetekulttuuria. Ammatilainen on alusta alkaen mukana suunnittelemassa ja vastaamassa omasta työpanoksestaan. Työtapaa mahdollistaa innovatiiviset tavat toimia.

Integroivaa eli yhteen sovittavaa työtapaa tarvitaan, että saadaan perheelle mielekäs palvelukokonaisuus arjen ympäristöihin.

Arjen työtä ohjaamaan kehitetään paikallisista lähtökohdista **yhteistoimintamalleja**. Mallit luodaan kehittämiskokonaisuuksissa, jotka muodostuvat koulutuksista ja työpaajoista. Verkoston jäsenille luodaan puitteita vaivattomalle osallistumiselle. Yhteiskehityksen tuotokset jaetaan avoimesti ja kytketään osaksi arjen työtä. Sisällöt ja työtavat päivittyvät ja uudistuvat yhdessä oppimisen tuloksena.

Perhekeskuksessa edistetään **arvioitujen psykososiaalisten menetelmien** käyttöä koulutusten ja koordinoinnin kautta. Näiden menetelmien tavoitteena on parantaa lasten, nuorten ja vanhempien psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Esimerkkeinä jo käytössä olevista menetelmistä ovat *vahvuutta vanhemmuuteen* - ja *lapsi mielessä* -perheryhmät, *lapset puheeksi* -keskustelu sekä nuorten masennusoireiluun liittyvä *IPC*-ohjaus.

Kuva 3 Vahvuutta vanhemmuuteen ryhmässä luodaan vertaissuhteita.

Perhekeskuksen perusteet löytyvät YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen artiklasta nro 18: vanhemmilla on ensisijainen ja yhteinen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä lapsen edun mukaisesti. Valtion on tuettava vanhempia lasten kasvatuksessa.

Janakkala on mukana Unicefin lapsiystävällinen kunta –mallissa, jonka tarkoitus on varmistaa lapsen oikeuksien toteutuminen jokaisen lapsen kohdalla.

Kuvio 4 Perhekeskuspitsa. Kaikki palaset tarvitaan, kun lapsista pidetään huolta.

5. Toimintaa ohjaava viitekehys

5.1 Arvoina luottamus, osallisuus, ammattitaito, yhteistyö

Perhekeskuksen arvolupaukset ovat

- luottamuksen vaaliminen ammattilaisten sekä ammattilaisten ja asiakkaiden välillä
- osallisuuden tukeminen ja mahdollistaminen työntekijöille työyhteisön ja asiakkaille omien palvelujen suunnitteluun ja toteuttamiseen
- ammattitaidon jatkuva ylläpito ja kehittäminen
- yhteistyö eli moniasiantuntijuuteen perustuva tuki

5.2. Monialainen yhteistyö

Monialainen yhteistyö ymmärretään eri hallinnon- ja tieteenalat yhteen kokoavana ja niiden rajat ylittävänä toimintana. Monialaisessa työskentelyssä on myös perhe vahvasti osallisena toiminnassa. Monialainen yhteistyö kuvaa yläkäsitteenä perhekeskuksen keskeisimpiä arvoja, työtapoja ja -muotoja.

Monialainen yhteistyö tarkoittaa siirtymistä perinteisestä, itsenäisestä asiantuntijatyöstä yhdessä työskentelyn tiivistämiseen.

Monialainen yhteistyö tarvitsee kehittyäkseen yhteistä aikaa, uusia ajattelu- ja työtapoja, uudistuvia organisaatio- ja palvelurakenteita, muuttuvaa lainsäädäntöä ja johtamista.

Toimivaa monialaista yhteistyötä

- edistäviä tekijöitä: luottamuksellinen ja kunnioittava ilmapiiri, asiantuntijuuden rajojen tunnistaminen ja niiden ylittäminen sekä aika yhteiseen keskusteluun ja reflektointiin. Näiden tekijöiden toteutuminen edellyttää onnistunutta yhteistyön koordinoitua sekä yhteistyö- ja kommunikaatiotaitoja. Lisäksi monialainen yhteistyö vaatii yhteisen käsitteistön ja tavoitteen muodostamista sekä niiden jatkuvaa arviointia.
- estäviä tekijöitä: asiantuntijaroolien epäselvyys, epätarkat vastuurajat sekä ammattiryhmien erilaiset viestintätavat ja puutteelliset vuorovaikutus- ja tiimityötaidot. Myös eri ammattiryhmien toiminnan perustana olevat säädökset ja normit, asiantuntijoiden epäluottamus toisiaan kohtaan, käytännön töiden järjestelyihin liittyvät tekijät, kuten resurssien riittämättömyys ja fyysisten yhteisten työtilojen puute.

Sote-integraatio toteutuu monialaisesti toimivien palveluiden avulla arjen työssä.

5.3 Laaja hyvinvointikäsitys ja osallisuus

Laaja-alaisessa hyvinvointikäsitksessä hyvinvointiin sisältyvät fyysisen terveyden, toimintakyvyn ja psyykkisen hyvinvoinnin lisäksi osallisuus ja sosiaaliset verkostot sekä hyvinvointia tukeva elinympäristö palveluineen. Hyvinvoinnin osa-alueita ovat turvallisuus, terveys, **osallisuus**, oppiminen ja **ihmissuhteet**. Koetulla hyvinvoinnilla tarkoitetaan kokemusta perustarpeiden täyttymisestä.

Laaja-alainen hyvinvointikäsitteen mukaisten palvelujen toteuttaminen edellyttää laaja-alaista ammattilaisten yhteistyötä, jolloin on mahdollista nähdä lapsen ja perheen tilanne moninäkökulmaisesti ja sitä kautta kokonaisuutena perheen näkökulmasta.

Janakkalan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa¹ painotetaan osallisuuden kokemusta. Perhekeskuksen palveluissa huomioidaan perheen ihmissuhteiden (yhteenkuuluvuuden tunne, yhteinen aika, läheisyys, tuki) ja yhteisöihin (ystävät, naapurit) kuulumisen merkitys perheiden pärjäävyyden tukemisessa. Perheiden kuulumista, kiinnittymistä ja toimimista heidän lähiyhteisöissään tuetaan.

Perhekeskus järjestää toimintaa ja luo puitteet muille toimijoille järjestää toimintaa, joka mahdollistaa perheiden verkostoitumisen ja vertaistuen (kohtaamispaikkatoiminta). Osallisuuden tärkeitä ulottuvuuksia ovat yhdessäolo, keskustelu, yhteneväisten kokemusten jakaminen, vertaistuki sekä yhteisyys.

Osallisuuden kokemus yksilötasolla syntyy, kun ihminen tuntee kuuluvansa itselle merkitykselliseen ryhmään tai yhteisöön. Yhteisössä osallisuus ilmenee jäsenten keskinäisenä arvostuksen ja luottamuksena sekä mahdollisuutena vaikuttaa yhteisönsä.

Osallisuutta käsitteenä voidaan lähestyä useasta eri näkökulmasta. Osallisuus on liittymistä (involment), kuulumista (belonginess), suhteissa olemista (relatedness), yhteisyyttä (togetherness), osallistumista (participation), vaikuttamista (representation) ja demokratiaa sekä osallisuustoiminnan koordinoimista ja järjestämistä (governance).

Osallisuus ja erilaiset osallisuutta lisäävät toimet voidaan jaotella kolmeen osa-alueeseen:

- 1) osallisuus omassa elämässä (esim. perheen omat palvelut),
- 2) osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisessa (esim. vertaisryhmät)
- 3) osallisuus yhteisessä tekemisessä yhteistä hyvää tuottaen (esim. perhekeskuksen kehittäjäryhmä).

Kaikilla osallisuuden osa-alueilla on hyvinvointia parantava vaikutus.

5.4 Systeminen ajattelu

Systemisessä ajattelumallissa lasten ja perheiden elämä nähdään laajana kokonaisuutena, jonka kaikki osat vaikuttavat toisiinsa. Myös kaikki perheen kanssa työsken-

¹ [Linkki lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan](#)

televät ovat osa perheen systeemiä. Systeemiajattelussa maailmaa tutkitaan kommunikaatio- ja vuorovaikutussuhteina ja todellisuus nähdään jatkuvasti muuttuvana sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuneena. Yhdessä määritelty tavoite, toimijoiden välinen jatkuva vuorovaikutus ja toinen toisiaan vahvistavat toiminnot nähdään välineinä systeemisen muutoksen aikaan saamiseksi.

Lapsilähtöisen, perhekeskeisen ja systeemisen ajattelun avulla ammattilaiset kuuntelevat, miten lapsi ja perhe ymmärtävät tilanteen. Ratkaisuja haetaan ja niiden toimivuutta tutkitaan yhdessä oppimalla. Yhdessä selvitetään juurisyitä ja eri osissa tapahtuvien muutosten vaikutusta tilanteeseen. Ammattilaisilla on lapsi- ja perhelähtöistä osaamista ja kyky yhdistää osaamisensa yhteistoiminnassa lapsen parhaaksi. Yhteistyötä arvostetaan, toisten osaaminen tunnetaan ja yhteiseen tavoitteeseen sitoudutaan.

Lastensuojelupalvelut ovat siirtymässä systeemiseen toimintamalliin. Systeemistä työtettä sovelletaan perhekeskuksen toimintaan.

Kuvio 5 Kokonaisuuden kautta vaikuttavuutta.

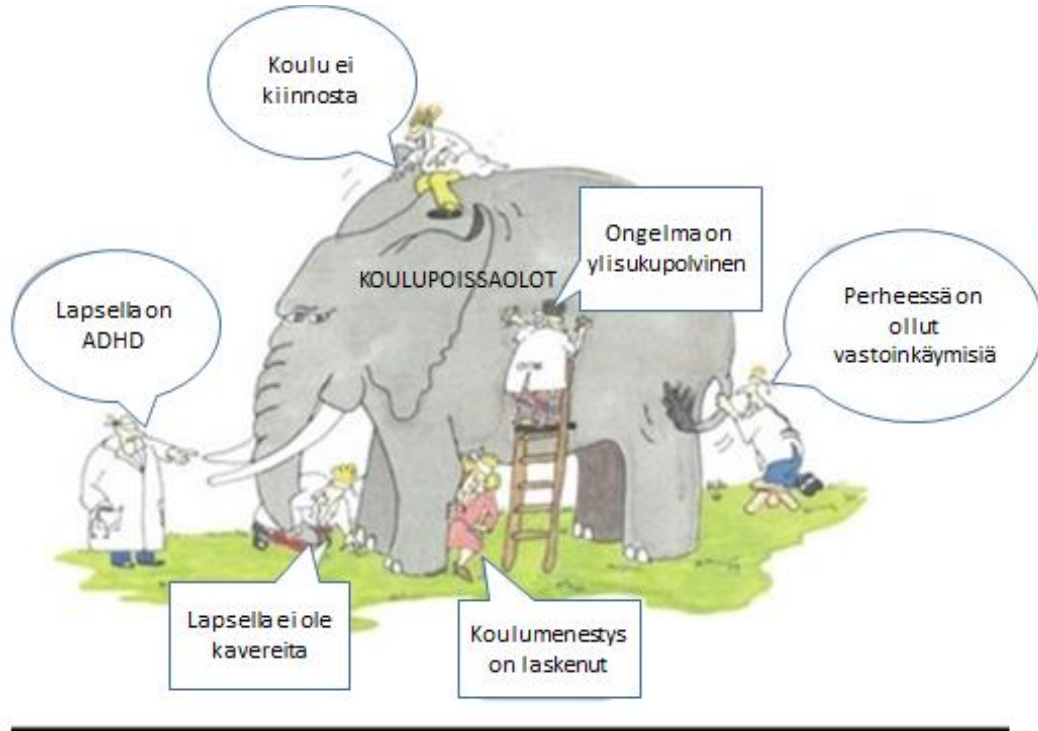
Verkistorakenne, tiimit ja palaverit mahdollistavat systeemisen työtteen toteutumisen. Systeemisen ajatusmallin ja yhteistoimijuuden kautta työntekijän käsitys perheen tilanteesta monipuolistuu, minkä seurauksena

- työskentelylle avautuu useita etenemispolkua
- tilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisemmin
- tehtyjen päätösten laatu paranee ja toimenpiteet kohdentuvat osuvammin
- toinen toisiaan vahvistavat toiminnot huomataan

Yhteisövaikuttavuus -mallilla² ([lisätietoa yhteisövaikuttavuudesta \(Itla\)](https://itla.fi/yhteisovaikuttavuus/)) systeemiajattelua hyödynnetään ihmisten ja yhteiskunnan kompleksisten ja monialaista yhteistyötä vaativien ongelmien ratkaisemiseksi. Malli tarkastelee toimijoiden ja tekojen

² <https://itla.fi/yhteisovaikuttavuus/>

keskinäisiä riippuvuussuhteita ja vahvistaa toimijoiden yhteisen tavoitteen saavuttamiseen tarvittavia toimia.

Kuva 4 Eri ammattilaiset näkevät saman asian eri näkökulmista. Systeemisyyttä on yhdistää näkökulmat, että saadaan ote kokonaisuudesta. Mitä ”isompi norsu” eli kompleksisempi tilanne, sen enemmän tarvitaan systeemistä ajattelua ja yhteistoimintaa.

5.5 Perheen resilienssi eli pärjäävyys arjessa

Perheen resilienssi eli pärjäävyys on ehkä keskeisin lapsen ja nuoren hyvinvointiin ja tulevaisuuteen vaikuttava asia. Perheen pärjäävyys siirtyy lapsen omaksi voimavaraksi ja pärjäävyudeksi elämässä.

Resilienssi syntyy yksilön, läheisten ja ympäristön voimavarojen yhteispelissä. Se rakentuu vuorovaikutuksessa. Se on yksilön tapa jäsentää maailmaa muutosten ja muiden haastavien tilanteiden keskellä.

Perheen resilienssi tarkoittaa perheen kykyä selviytyä ja palautua elämän haasteista **yhteisönä**. Perheen resilienssiin liittyvät ennakointi ja valmistautuminen, vaikeuksien hyväksyminen osana elämää, kyky huolehtia toinen toisistaan ja liittyä ympäröiviin yhteisöihin. Oleellista on keskinäinen avoin vuorovaikutus ja kyky puhua vaikeuksista

myös lasten kanssa. Resilienssi kasvaa ja kehittyy, kun vaikeuksista selvitään perheenä.

Kuva 5 Leikki yhdistää perhettä.

Perhekeskuksen palveluissa katsotaan **koko** perheen selviytymistä ja tuki rakennetaan vastaamaan perheiden tarpeita ja vahvistamaan vuorovaikutussuhteita. Mikä tahansa palvelutarjonnan tuki ei käy, sen pitää olla yksilön ja perheen tilanteeseen, kokemukseen ja kulttuuriin sopivaa ja hyödyllistä. Siksi palvelut rakennetaan yhdessä perheen kanssa kumppanuuden hengessä. Samalla syntyy pärjäävyyden kannalta tärkeä kuulluksi tulemisen ja tuen merkityksellisyyden kokemus.

Lapsen oman pärjäävyyden kehittyminen perheessä perustuu kahteen asiaan: aikuisen lasta tukevaan vuorovaikutukseen lapsen kanssa ja aikuisen myönteiseen yhdessä tekemiseen lapsen kanssa. Jos perhe ei tue lapsen pärjäävyyden kehittymistä, niin hän tarvitsee vähintään yhden turvallisen ja tukea antavan aikuisen perheen ulkopuolelta. Hyvät hetket ja kokemukset lapsuudessa, jotka jäävät muistiin, antavat voimavaroja koko elämän ajaksi.

Lapsen hyvän arjen kokonaisuus syntyy kotona, varhaiskasvatuksessa, koulussa, kaveripiireissä ja vapaa-ajalla. Ihan kaikki aikuiset näissä kasvuyhteisöissä voivat tukea lapsen ja hänen perheensä pärjäävyyttä. Normaalin arjen sujuminen on ensisijaisen tärkeää, kun perheen elämäntilanne muuttuu tai vaikeuksia ilmaantuu. Pienet, konkreettiset asiat ja rutiinit ovat tärkeitä.

Perheen ja yksilön suojaavien tekijöiden määrällä on enemmänkin merkitystä kuin riskitekijöiden määrällä. Siksi perhettä ja lasta suojaavien tekijöiden näkyväksi tekeminen ja lisääminen ovat yhtä tärkeitä kuin ongelmanratkaisuihin keskittyminen. Yhteys voimavaroihin, ratkaisuihin ja tulevaisuuden suuntiin ylläpitävät selviytymistä.

Perhekeskuksen keinoja perheiden pärjäävyyden lisäämiseen ovat

- vanhemmuuden tukeminen alusta alkaen
- moniasiantuntijuuteen perustuvan työn lisääminen verkostomaisen rakenteen ja tiimimallin kautta → vaikuttava tuki
- perheitä suojaavien tekijöiden vahvistaminen riskitekijöiden korjaamisen rinnalla
- perheiden osallisuuden lisääminen tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa
- kaikkien kasvuyhteisöjen tuen yhdistäminen (kytkeytyneisyys, yhteisöllinen tuki)
- vuorovaikutussuhteiden tukeminen
- koko perheen tuen huomioiminen yksilötuen rinnalla
- jatkuvasti uudistuvat työtavat (digitaaliset palvelut, järjestöyhteistyö jne.)
- vastaanottamalla ja kohtaamalla perheenjäsenet ja perheet jo silloin kun huolet ovat vasta kehkeytymässä
- yhteistyö järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten toimijoiden kanssa
- lisäämällä perheiden tietoa ja taitoja erilaisten kanavien, koulutusten ja tapahtumien kautta ja vertaisryhmissä.
- mahdollistamalla perheiden verkostoituminen keskenään

5.6 Perheet kumppaneina

Hyvinvointia edistävää ja pärjäävyyttä vahvistavaa arkea luodaan yhdessä perheen, lähiyhteisöjen, päiväkodin ja koulun sekä palveluiden kanssa. Yhteistoimijuutta rakennetaan avoimessa, luottamuksellisessa, kunnioittavassa ja tasaveroisessa vuorovaikutussuhteissa (kumppanuussuhde). Yhteistoinnassa määritellään yhdessä yhteinen päämäärä, muodostetaan yhteistä ymmärrystä sekä luodaan neuvotellen yhteisiä käytänteitä.

Perhekeskuksessa vastavuoroisen suhteen rakentamiseen lapsen, perheen ja ammattilaisten välille kiinnitetään erityistä huomiota mm. seuraavin tavoin: yhteisiin kohtaamisiin keskitytään; asioiden ymmärtäminen varmistetaan yhteisin sanoin ja arkeen siltaamalla; tietoa ja esimerkkejä jaetaan; erilaiset näkökulmat hyväksytään.

Perheen ja ammattilaisten kumppanuus muotoutuu yksilöllisesti eri tilanteissa. Vanhemmat määrittelevät yhteistoimintaan osallistumisen laajuuden ja laadun omien näkemysten ja voimavarojensa mukaan. Ammatillaiset antavat oman tietonsa, kokemuksensa ja näkemyksensä perheiden käyttöön.

Perheet kumppaneina

- Luodaan hyvinvointia edistävää arkea yhteistyössä perheen, kasvuyhteisöjen ja palveluiden kanssa
- Palvelut perheen rinnalla kulkijoina

- Rakennetaan ymmärrystä yhdessä perheen kanssa, tuotetaan tietoa yhdessä perheen kanssa tuen tarpeesta
- Perheen, kasvuyhteisöjen ja palvelujärjestelmän yhteistyönä järjestetään perheelle vaikuttava palvelukokonaisuus ja yhteen sovitetaan perheen palvelut
- Seurataan muutoksia perheen hyvinvoinnissa, kysytään palautetta
- Yhteiskehitetään perhekeskusta perheiden kanssa

Kuvio 6 Tuki toteutetaan perheiden tarpeista käsin.

5.7 Vanhemmuuden tuki

Vaikka vanhemmilla on ensisijainen ja kokonaisvaltainen vastuu lapsesta, niin vanhemmuutta ei kuitenkaan ole tarkoitus hoitaa yksin. Sen olennainen osa on yhteistointa muiden aikuisten kanssa. Hyvä arki lapselle luodaan aikuisten hyvien kohtaamisten ja tasavertaisen vuorovaikutuksen avulla kaikissa lapsen kasvuympäristöissä. Nykyelämän haasteet kohdataan yhteisöllisesti yhdessä ratkaisuja hakien.

Perhekeskus kehittää lapsi- ja perhelähtöisiä ennakoivia ja ehkäiseviä toimintamuita ja varhaista tukea perheiden yksilöllisiin tarpeisiin. Kaikkien lapsen elämään vai-

kuttavien aikuisten ja lapsen on viisainta toimia yhdessä. Perhekeskuksen verkostossa on tarvittaessa mahdollista tiivistää ja laajentaa ammattilaisten yhteistyö-
minta kumppanuudessa vanhempien kanssa.

Vanhemmuudella on paljon tärkeitä tehtäviä ja siksi vanhemmuuteen kohdistuu myös paljon yhteiskunnan odotuksia ja ympäristön paineita. Vanhemmuutta tarkastellaan mm. organisaatioiden, kuten terveydenhuollon tai koulun, näkökulmasta. Sosiaalinen media lisää vertailua ja sitä kautta oman perhe-elämän ja kasvatuksen epärealistisen kriittistä arviointia. Perhekeskus rakentaa yhdessä inhimillistä ja hyväksyvää kulttuuria, jossa myös vanhemmuuden tuki muuttuu monimutkaistuvan todellisuuden mukana vanhemman tarpeita vastaavaksi.

Kaikkien odotusten, paineiden ja vertailun keskellä olemme muistuttamassa, että vanhemmuudessa parasta on viettää mukavaa aikaa lapsen kanssa ja iloita hänen kanssaan elämän riemusta omalla tavallaan ilman suorituspaineita. Tämän toteutumisen esteitä voimme yhdessä poistaa. Lapsen näkökulma vanhemmuuteen on kaikista tärkein.

Läsnäolo ja ilo lapsesta

Perhekeskus nostaa vanhemmuuden voimavaroja ja hyvinvoinnin lähteitä esille. Huoltien rinnalla tuodaan näkyville ilo lapsesta ja perheen kanssa olemisesta sekä kyky olla läsnä ja nauttia arkisista myönteisistä tunteista.

Perhekeskus tukee vanhemmuutta vahvistamalla koettua hyvinvointia, luomalla tilaa ja mahdollisuuksia osallisuuteen ja toimijuuteen perheen omista lähtökohdista. Perheen ja muiden kasvuympäristöjen aikuisten kanssa luodaan ympäristöjä, jossa lapsi ja nuori voi kokea olevansa tervetullut ja arvostettu juuri sellaisena kuin on.

Omannäköinen perhe-elämä ja oma identiteetti

Erilaisuus nähdään rikkautena ja monimuotoisuutta arvostetaan. Tavoitteena on, että jokaisen on mahdollisuus kokea omalla tavalla lapsi ja vanhemmuus mielekkäänä ja merkityksellisyyttä tuovana asiana ilman ympäristön paineiden ja kasvatustavustuu-
muuttumista taakaksi.

Vanhemmuus on yksi osa omaa identiteettiä, joka muuttuu tai kehittyy vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Läheiset ihmissuhteet ovat merkittävä vanhemmuuden voimavara. Erilaiset ihmissuhteet (puolisot, kumppanit, ystävät, lähiomaiset) täydentävät toisiaan ja rakentavat eri elämänvaiheissa perheen omaa verkostoa.

Arjen sujuvuus ja resilienssi

Tuki ja apu ovat perheille helposti saavutettavissa yllättävissä elämäntilanteissa. Arjen sujuvuutta tuetaan erilaisin vaikuttavin menetelmin kuten esim. mm. Lapset puheeksi -menetelmä. Perheen pärjäävyyden ytimessä ovat rutiinit ja pienet arkiset teot sekä tunteiden jakaminen.

Kohtaamispaikka -toiminta ja vertaisryhmät auttavat vanhempia verkostoitumaan. Taavoitteena on rakentaa yhteisöllistä tukea paikallisista lähtökohdista.

Kuvio 7. Vanhemmuuden tuki on perheen ja lapsen oikeus

6 Perhekeskuksen rakenne ja toimintamalli

6.1 Tutkijaverkoston taustatuki

Uudistuvan palvelujärjestelmän ja toimintamallin kehittämisen tukena on alusta asti toiminut monialainen tutkijaverkosto (Tampereen yliopisto, Metropolia Ammattikorkeakoulu, SOS-lapsikylä, Jyväskylän yliopisto). Ammatti- ja organisaatorajat ylittävä asiakaslähtöinen monialaisuus on iso haaste. Tutkimuskumppanuuden ja käytännön kehittämissyhteistyön avulla on voitu hahmottaa muotoutuvan perhekeskuksen ydintekijöitä ja saada tukea muutoksen toteuttamiseen. Tutkittu tieto on siirtynyt käytäntöön ja käytännön kokemukset tutkijoiden käyttöön.

6.2 Verkosto

Perhekeskuksen verkosto on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja pärjäävyyden edistämiseksi toisiinsa kytkeytyvien ammattilaisten verkosto. Verkosto mahdollistaa toimialojen ja työyksiköiden yli yltävän toimintakulttuurin, joka mahdollistaa ammattilaisille moniasiantuntijuuteen perustuvan työtavan. Kaikki lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevät kuuluvat verkostoon. Siihen kuuluvat myös sidosryhmiä kuten järjestöjä, seurakuntia ja yksityisiä toimijoita.

Kuvio 8 Verkosto mahdollistaa yhteistoiminnan.

Verkostoa tarvitaan, kun kehitetään uutta, opitaan, toimitaan joustavammin ja vastataan perheiden tarpeisiin kokonaisvaltaisemmin. Verkostotyö on tapa ratkaista kompleksisia ja hallinnonalat ylittäviä tilanteita, jotka edellyttävät laajaa yhteistyötä ja moninäkökulmaisuuutta. Verkoston kautta kaikki sen jäsenet pysyvät muodostamaan kokonaiskuva perheiden yleisestä tilanteesta, päivittämään tietonsa ajankohtaisista asioista, kehityssuunnista ja tutustumaan verkoston jäseniin.

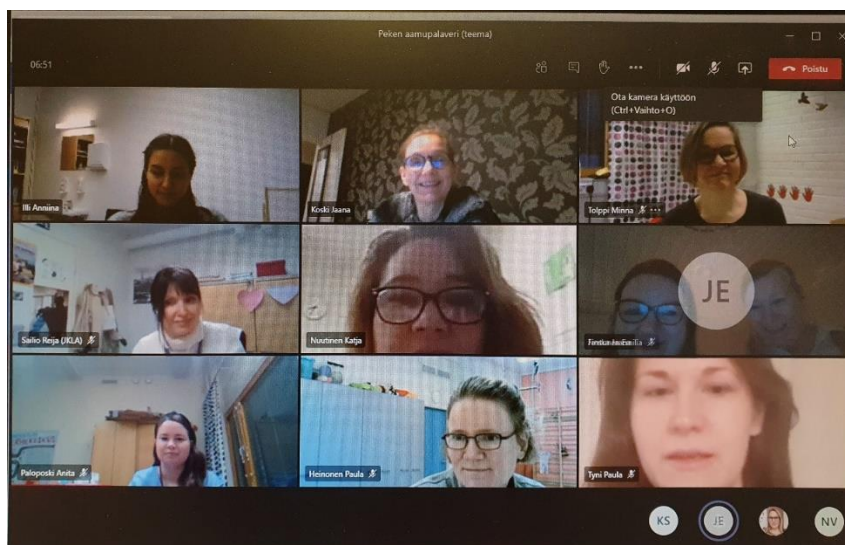
Verkoston toiminnan kolme ydinasiata ovat a) toimijat tuntevat toisensa, b) luottavat toisiinsa ja c) sitoutuvat verkostotyöhön.

Verkosto kokoontuu joka kuukauden ensimmäinen keskiviikko klo 15-16 sekä keskiviikko- ja perjantaiamuisin klo 8:30-9:00. Palaverihin voi osallistua paikan päällä Turengin terveysaseman pekehuoneessa tai etänä.

Kuukauden ensimmäisen keskiviikon klo 15-16 yhteisessä verkostopalaverissa käsitellään ilmiöitä; suunnitellaan ja sovitaan yhteisiä toimintatavoista; opiskellaan; opitaan toisiltamme ja ratkotaan käsillä olevia toimintaan liittyviä tilanteita.

Aamupalaverit klo 8:30-9 ovat verkoston perusteiden luomista varten eli tutustumista, luottamuksen vahvistamista, ideointia, kysymyksiä, tiedottamista, yleistä ajankohtaisista asioista keskustelua jne. varten. Osallistuminen on vapaaehtoista.

Perjantain aamupalaveri on teemapalaveri, jolloin käsitellään verkostosta nousseita teemoja.

Kuva 6 Aamupalavereissa tutustutaan, luodaan luottamusta ja pysytään kärryllä.

Verkstopalaverit ovat avoimia ja niihin voi osallistua sovitusti kuka tahansa asiasta kiinnostunut. Lisätietoa ja etälinkin saa toiminnanjohtajalta. Verkostoon myös kutsutaan vierailijoita tarpeen ja aiheiden mukaan.

6.3 Moniammatilliset viikkotiimit

Moniammatilliset viikkotiimit kokoontuvat yhteen käsittelemään nimettömiä perhetilanteita, jonka seurauksena

- tilanteita tarkastellaan kokonaisvaltaisemmin eri vaihtoehtojen kannalta
- työskentelylle avautuu useita mahdollisia etenemispolkuja (innovaatioita)
- näkemykset tilanteista laajenevat ja monipuolistuvat kohti yhteisnäkemystä mahdollisuuksista
- koko perheen tukimahdollisuudet tulevat esille
- selviää kenellä kaikilla on annettavaa yhteistyöhön ja perheen tukemiseen (uudet yhteistyökuviot)
- perhe voidaan tavata tietoisena oikeasti mahdollisista vaihtoehdoista ja tukimuodoista
- perheen on mahdollista saada kokonaisvaltaista tukea ja toimenpiteet kohdentuvat osuvammin

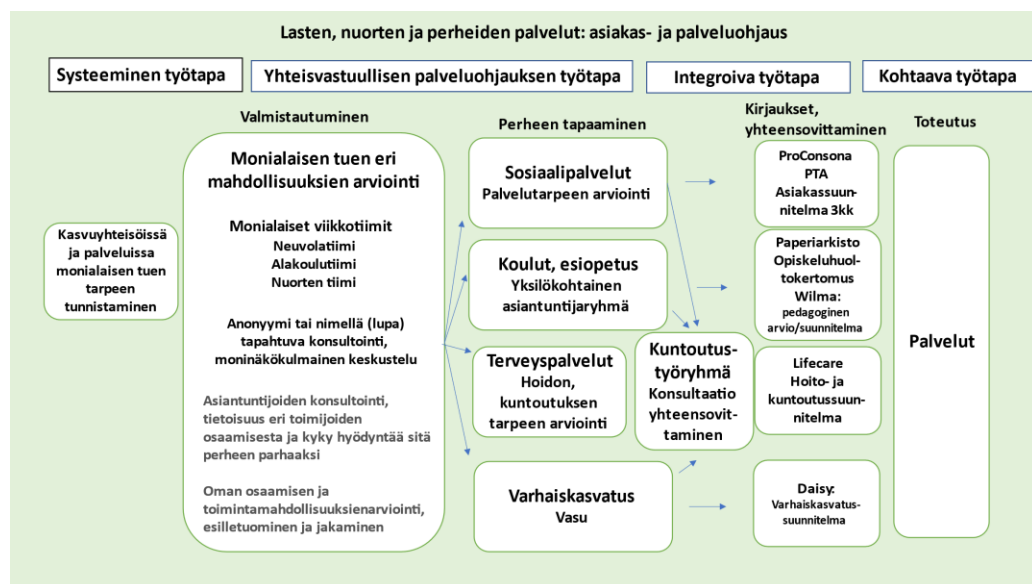
Perheen tahdon mukaan tilanteita voidaan käsitellä myös nimellä.

Nuorten tiimi ja alakoulun tiimi kokoontuvat keskiviikkoisin klo 15-16. Alakoulun tiimi klo 15-15:30 ja nuorten tiimi klo 15:30-16. Neuvolatiimi kokoontuu perjantaisin klo 12-12:45.

Kuva 7 Tiimeissä käydään moniammatillista dialogia perheiden parhaaksi.

Tiimeissä tarkastellaan hyvinvoinnin kaikkia osa-alueita ja koko perhettä sekä muita kasvuyhteisöjä ja toimintaympäristöjä. Dialogissa jokainen tekee omasta ammatillisesta viitekehystänsä hoidon tai palvelun tarpeen alustavaa arviota ja arvioi omat toimintamahdollisuutensa työskentelyssä. Dialogissa sovitetaan yhteen eri toimialojen, ammattialojen ja toimijoiden asiantuntemus. Tiimi päättää minkälaisilla vastuun- ja työnjaolla ja tavoilla jatkossa toimitaan niin, että perhekeskuksen tavoite, tarkoitus ja arvot toteutuvat asiakastyössä.

Kuvio 9. Monialaisuus on tietoisuutta eri ammattilaisten osaamisesta ja kykyä hyödyntää sitä asiakkaan parhaaksi.

Asian esittelijä jatkaa yhteistyötä perheen kanssa tietoisena mahdollisista etenemispoluista ja yhteistyökumppaneista. **Jatkotyöskentely perheen kanssa** voi jatkua esim. rajautuneena tai laajentuneena tiiminä: esim. opiskeluhuollon asiantuntijaryhmässä, varhaiskasvatuksen palaverissa, palvelutarpeen arviointina, työparin tai yksittäisen ammattilaisen työtavoin.

Jos perhe kokee tarvitsevansa lapsiperheiden sosiaalipalveluja (perheneuvola, lapsiperheiden kotipalvelu, tukihenkilö jne.), niin palvelutarvetta tarkastellaan palvelutarpeen arvioinnin kautta.

Tiimikäsittelyn jälkeen tukimahdollisuudet näyttäytyvät toimijoille ja heidän kauttaan perheille selkeänä kokonaisuutena (sisältö, vastuut, eteneminen, kuka voi auttaa). Rakenne takaa moninäkökulmaisuuksien ja yhteisvastuun parhaimmillaan kaikille: asiakkaalle/perheelle, perustason työntekijöille, kasvuyhteisöille, erityistasolle.

Perustasolla kohdataan ihmisten tuen ja avun tarpeet usein ensimmäisenä. Kun perheellä on monitahoisia ongelmia, niin monialainen arvio ja palvelujen/tuen ja avun yhteensovittaminen on ehdotonta. Eri alojen ja toimijoiden näkemykset ovat apuna monitahoisen tilanteen jäsentämisessä ja tuen järjestämisessä lapselle, nuorelle ja perheelle. Näin perhe pääsee alusta alkaen oikean tuen piiriin ja palvelujen vaihtuminen ja sirpaleisuus vähenevät.

Moniammatillisuuteen perustuva tiimityö tarkoittaa sitä, että erilaisen koulutuksen saaneet, eri ammattinimikkeillä ja monenlaisista taustayhteisöistä tulevat työntekijät tekevät yhteistyötä asiakkaan parhaaksi ja asiakkaan kanssa. Moniammatillisuuteen liittyy kyky oppia ja liittyä toisiin ammattilaisiin. Yksilön osaaminen on osa yhteisön kokonaisuosaamista ja ne täydentävät toisiaan.

Kumppanuudessa vanhemmat ovat yhdenvertaisia ammattilaisten kanssa. Vanhempien osallisuus oman lapsensa asioissa on olennaista. Moniasiantuntijuudessa huomioidaan lasten ja perheiden mukanaolo ja paras asiantuntijuus oman elämänsä suhteen. Kaikki tuovat oman erityisosaamisen, tiedon ja kokemukset yhteiseen käyttöön sekä kohtaavat joustavasti ja uteliaalla asenteella toinen toisensa.

6.4 Yhteiskehittäminen ja oppiminen - kohti osallistuvaa kehittäjäkumppanuutta

Kyky vastata perheiden muuttuviin tarpeisiin perustuu jatkuvaan kouluttautumiseen ja yhdessä oppimiseen ja yhteiskehittämiseen, joita tapahtuu sekä verkoston ammattilaisten, että ammattilaisten ja perheiden kesken. Voimme yhdessä kehittää toimintaa niin, että tekemisen tuloksellisuus ja mielekkyys lisääntyvät.

Kuva 8: Jatkuva yhdessä oppiminen on osa työtä.

Ammattilaisten kesken

Yhdessä oppimista tapahtuu luonnostaan moniasiantuntijuuteen perustuvassa työ-
kulttuurissa, jossa omaa osaamista jaetaan ja yhdistetään toisten osaamiseen, eli
opitaan toisilta ja ollaan luovia yhdessä. Tavoitteena on rakentaa uutta tietoa ja ym-
märrystä. Menetelmänä on tasavertainen ja arvostava vuorovaikutus eli dialogi. Dia-
logille varataan aikaa, että sen anti pääsee esille vaikuttavimpina palveluina ja työnte-
kijöiden pärjäävyytenä.

Yhteiskehittämisen ja oppimisen onnistumisen takaa vilpitön kiinnostus muiden osaa-
mista kohtaan; halu jakaa omaa osaamistaan perheiden ja työyhteisön hyväksi; yh-
teisvastuuseen sitoutuminen ja oman autonomian rohkea käyttö uudenlaisen toimin-
nan kokeilemiseen.

Ilmiöiden ja arjesta nousevien tarpeiden perusteella järjestetään yhteistä koulutusta,
johon liittyy työpajoja tiedon soveltamista ja yhteisten toimintamallien kehittämistä ja
yhtenäistämistä varten. Vuonna 2021 kehitettiin toimintamalli tilanteisiin, kun lapsi on
kokenut väkivaltaa sekä keskittymisen taitojen tukemiseen. Vuonna 2022 käsiteltiin
lisääntyntä väkivaltaa ilmiönä.

Perheiden ja ammattilaisten kesken

Perheiden muuttuviin tarpeisiin pystytään vastaamaan, kun kehittäminen lähtee arjen
työstä yhdessä oppimalla verkoston ammattilaisten ja perheiden kesken. Lapsille,
nuorille ja vanhemmille luodaan mahdollisuuksia osallistua perhekeskuksen palvelui-
den kehittämiseen kaikissa vaiheissa. Kehittäminen lähtee perheille merkityksellisistä

aiheista ja tuloksia hyödynnetään käytännöissä arjen tasolla. Osallistuva kehittäjäkumppanuus³ perustuu tasavertaiseen asiantuntijuuteen. Jokaisen panos on yhtä tärkeä. Kuviossa 7 on kuvattu muutossuuntaa kohti osallistuvaa kehittäjäkumppanuutta.

Muutossuunta	OSALLISTUVA KEHITTÄJÄKUMPPANUUS	
	Tittelit edellä	Tasavertainen asiantuntijuus
	Suoraan asiaan	Valmistelu, virittäytyminen
	Rajattu tapa osallistua	Erilaiset osallistumisen mahdollisuudet
	Kiitos ja hei	Mukana kaikissa vaiheissa
	Ylhäältä alaspäin	Palveluiden kehittäminen lähtee arjen tarpeista
	Erillään arjen työstä	Kehittäminen osana palvelua, osallisuus omassa palvelussa, esteettömyys
	Standardoitu palvelu	Tarpeenmukainen palvelu

Kuvio 10. Kohti osallistuvaa kehittäjäkumppanuutta

Osallistavan kehittäjäkumppanuuden periaatteita ovat vastavuoroinen dialoginen vuorovaikutus, yhdenvertaisuus kohtaamisessa, avoimuus ja luottamus. Tällöin kaikilla osallisilla on mahdollisuus tuoda mukaan omat tarpeensa, tavoitteensa ja osaamisensa.

Esteetöntä osallistumista mahdollistetaan erilaisilla yhteistoiminnallisilla työtavoilla ja digitaalisilla ratkaisuilla.

Kehittäminen liitetään luonnolliseksi osaksi palvelua, jolloin jokaisen kokemuksella ja mielipiteillä on väliä. Kuntalaiset voivat osallistua perhekeskuksen kehittämiseen mm. kehittäjäryhmän kautta (avoin ilmoittautuminen nettisivujen kautta), koulutusten, erilaisten kyselyjen välityksellä ja ammattilaisille annetun suoran omaan kokemukseen perustuvan palautteen kautta.

Perhekeskuksen kuntalaisista muodostuva kehittäjäryhmä kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa toiminnanjohtajan kutsumana. Kehittäjäryhmä voidaan kutsua koolle aina tarvittaessa kenen verkostoon kuuluvan aloitteesta tahansa. Kehittäjäryhmän rooli on antaa oma näkemyksensä kehittämisessä oleviin asioihin. Ryhmä on ollut mukana mm. laatimassa perhekeskuksen mainosta ja analysoimassa sähköisen kyselyn tulosta. Kehittäjäryhmä kutsutaan mukaan toiminnan järjestämiseen, kokemusasiantuntijoiksi ja yhteiskehittämisen koulutuksiin.

³ <https://www.metropolia.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hankkeet/recordi>

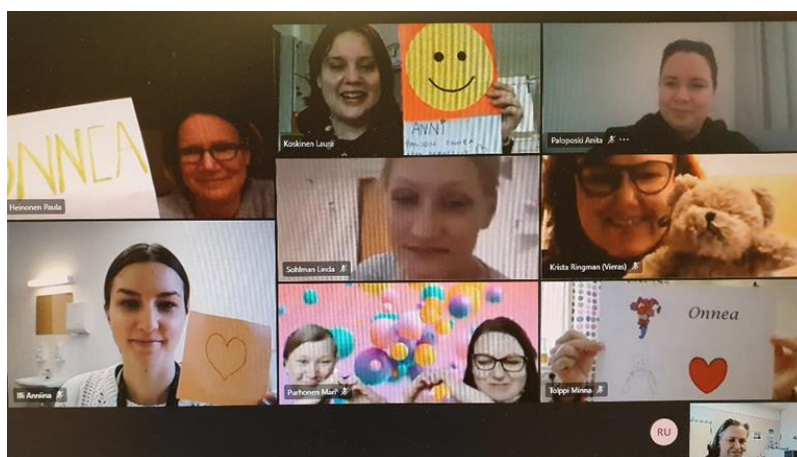
Verkoston jäsenille järjestetään vuosittain yhteistä koulutusta tukemaan moniammatillisuuteen perustuvaa työkalutuuuria ja lisäämään tietoa ja ymmärrystä perheiden elämään vaikuttavista yhteiskunnallisista muutoksista ja ilmiöistä. Perheet ovat tervetulleita mukaan koulutuksiin ja ideoimaan aiheita.

Kuvio 11. Osallistuvalla kehittäjäkumppanuudella tarpeenmukaisia palveluita

6.5 Digitaaliset palvelut luontevana osana perhekeskusta

Perhekeskuksessa käytetään digitaalisia työkaluja kasvokkain kohtaamisen lisäksi sekä vaihtoehtona. Perheenjäsen/ perhe ja ammattilainen voivat yhdessä valita tilanteeseensa sopivan tavan.

Kuva 9 Digitaalisuus mahdollistaa monenlaisia kohtaamisia.

Tavoitteena on mahdollistaa palvelut entistä joustavammin perheen arkeen sopivaksi, tarjota tukea yhdenvertaisemmin haja-asutusalueiden ja taajamien asukkaille, motivoida ja sitouttaa perheenjäsenet työskentelyyn entistä paremmin heille mieluisilla tavoilla.

Asiakastyö monipuolistuu sekä ammattilaisen ja asiakkaan yhteinen aika lisääntyy, kun tarjotaan mahdollisuus hybridityöskentelyyn, jolloin etänä ja kasvokkain tapahtuvat kohtaamiset yhdistetään. Tapaamisten välissä perheenjäsenet voivat tehdä esim. itsearviointia, taitoharjoittelua, itsenäistä asioihin tutustumista, oppimista jne. (esim. voimaperheet). Kasvokkain tapahtuvat tapaamiset voidaan käyttää täysin kohtaamiseen ja keskusteluun.

Erityisen tärkeää palvelujen digitalisointi on perheille, jotka eivät voi fyysisesti olla samassa paikassa esim. neuvolakäynnillä (vanhemmat eri paikkakunnalla, toinen vankilassa, sairaalassa, töissä, etävanhempana jne.) Etäyhteyksin on mahdollista yrittää luoda kontakti myös lapsiin, nuoriin ja perheisiin, jotka eivät tavallisesti saavu paikalle.

Digitaalisten palveluiden ja työkalujen käyttö nousee tärkeäksi mahdollistajaksi myös tapaamisten välillä tai silloin, kun tukeen on pitkä jono. Tällöin perheet voivat aloittaa työskentelyn jo odottaessaan palvelua, heidän kanssaan voidaan viestiä matalammalla kynnyksellä ja perhe voi aloittaa tutustumisen uuteen työntekijään.

Digitaalisuus tarjoaa myös tapoja yhteiskehittämiseen, joilla saadaan lasten, nuorten ja perheiden ääni kuuluviin palveluiden kehittämisen kaikissa vaiheissa.

Perhekeskusverkoston kaikilla jäsenillä on vuoden 2021 loppuun mennessä riittävät tekniset varusteet videopuheluihin ja digitaalisiin tapaamisiin tarjotaan mahdollisuuksia. Digitaalisten menetelmien ja työkalujen kehittymistä seurataan ja osallistutaan kehittämistyöhön. Lisäksi pysymme ajan tasalla käytössä olevista digitaalisista menetelmistä, jaetaan kokemuksia ja kootaan menetelmät jatkossa nettisivuille asiakkaita varten.

Vuonna 2021 pilotoitiin alueellinen neuvolan terveydenhoitajan chat. Siitä tuli niin suosittu, että sen toimintaa jatkettiin Janakkalassa. Myös neuvolatiimille perustettiin chat. Neuvolatiimin chatissa on paikalla monta eri ammattilaista ja asiakas tavoittaa heidät kerralla. Vuonna 2022 avattiin viisi uutta chattia: perheneuvoja, neuvolapsykologi, nuorten psykologi, kuraattori ja erityisnuorisonohjaaja.

Chat on nopea anonyymi kanava ottaa perhekeskukseen yhteyttä. Tunnistautuneena asioiminen on myös mahdollista chatin kautta.

6.6 Järjestöyhteistyö

Perhekeskus lisää järjestöjen ja seurakunnan toiminnan ja palvelujen tunnettavuutta ja kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua järjestöjen ja seurakunnan toimintaan. Verkoston jäsenet tuntevat järjestöjen ja seurakunnan toiminnan ja palvelut ja järjestöt tuntevat perhekeskuksen toimintamallin.

Järjestöt, seurakunnat ja muut toimijat otetaan mukaan perheen mahdollisten tukimuotojen kokonaisuuteen. Järjestöjen ammattilaiset voivat osallistua verkostopalaveri-ihin, olla työpareina ja tiimien jäseninä perheiden tilanteen ja toiveiden mukaan.

Järjestöt täydentävät kunnan palveluja matalan kynnyksen kohtaamispaikoilla ja ryhmätoiminnalla, mikä lisää vanhempien osallisuutta ja keskinäistä vertaistukea.

Perhekeskuksessa on tilat sekä Turengissa että Tervakoskella, jotka ovat myös järjestöjen, seurakuntien ja 4. sektorin käytössä ilman vuokraa. Lisäksi perhekeskuksen kautta saa muita kunnan tiloja käyttöön. Järjestöt ovat esillä perhekeskuksen sosiaalisessa mediassa ja infotauluilla.

Toiminnanjohtaja on verkostoitunut järjestöjen kanssa maakunnallisesti ja yhteistyötä kehitetään sekä maakunnallisesti että paikallisesti. Esimerkkinä mm. vuonna 2020 aloitettiin paikalliset järjestöneuvolat, vuonna 2021/22 koottiin vanhemmuuden tuen muodot.

6.7 Monialaisuuden johtaminen ja viestintä

Monialainen yhteistyö ei synny itsekseen, vaan sille tulee luoda johtamisella selkeät rakenteet ja toimintatavat. Verkoston johtaminen on verkostossa johtamista. Sillä tarkoitetaan kaikkea sellaista toimintaa, joka mahdollistaa verkostotyön onnistumisen. Se ei perustu auktoriteettiltaan vaan yhteiskehittämiseen ja yhteisohjautuvuuden edistämiseen.

Monialaisuuden johtaminen edellyttää eri toimialojen linjajohtajilta orientaatiota oman toimialan johtamisen lisäksi monialaisen perhekeskuksen johtamiseen ja yhtenäisen linjan löytymistä siihen toisten johtajien kanssa: yhteiset käsitteet, tavoitteet ja käytänteet.

Toiminnan johtaminen tarkoittaa mm. moniasiantuntijuuteen perustuvan yhteistyön ja oppimisen mahdollistamista rakenteiden kautta ja fasilitoinnin avulla. Verkostotyön onnistumisen tärkeimmät elementit ovat jäsenten toinen toistensa tunteminen, luottamus ja sitoutuminen. Näiden ydintekijöiden syntyminen edellyttää niitä synnyttävän toimintakulttuurin olemassaoloa.

Perhekeskusverkostolla on johtoryhmä, toiminnanjohtaja ja oma budjetti. Johtoryhmä koostuu kaikkien verkostoon kuuluvien ammattilaisten esimiehistä. Tämä ryhmä mahdollistaa verkoston toimintaa resurssien ja eri toimialojen ja ammattiryhmien yhteistyön mahdollistamisen kautta. Johtoryhmään kuuluvat johtava ylläkäri, perhe- ja so-

siaalipalveluiden johtaja, varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja, sivistystoimen kehittämispäällikkö, nuorisopalvelupäällikkö, terveyspalvelujen palvelupäällikkö ja perhekeskuksen toiminnanjohtaja.

Toiminnanjohtaja on budjettivastuussa sekä mahdollistaa perhekeskuksen tarkoituksen ja tavoitteiden toteutumisen käytännössä. Toiminnanjohtaja verkostoituu sidosryhmien kanssa ja mahdollistaa yhteistyön. Janakkalan perhekeskus on mm. osa kansallista ja maakunnallista perhekeskusverkostoa ja toteuttaa toimintaansa linjassa kansallisen ja maakunnallisen ohjauksen kanssa.

Tietojohtaminen on keskeistä, koska verkoston tehtävä on olla tietoinen perheiden tilanteesta kansallisesti ja paikallisesti sekä ilmiöistä, jotka vaikuttavat perheisiin. Verkosto tuottaa, kokoaa ja rakentaa moninäkökulmaista ja -tasoista tietoa ja hyödyntää sitä työn kehittämisessä, yhteensovittamisessa ja palvelujen toteuttamisessa. Perhekeskus palvelee tietovarantonsa avulla kunnallista perheitä koskevaa päätöksentekoa.

Uuden toimintamallin luomisen yhteydessä sekä sisäinen että ulkoinen viestintä on tärkeää. Viestintä/mainonta tekee perhekeskusta tunnetuksi kuntaorganisaation sisällä ja kaikkein tärkeimpänä kuntaorganisaation ulkopuolelle perheille. Monipuoliset viestintäkanavat ja -keinot ovat tarpeen, kun perhekeskusta tehdään tunnetuksi. Viestinnän avulla rakennetaan yhteistä todellisuutta arvojen ja viitekehysten pohjalta, jotka on esitetty perhekeskuksen peruskirjassa. Perhekeskukselle on luotu mainosjulistite ja käyntikortti yhdessä vanhemmista muodostuvan kehittäjäryhmän kanssa. Perhekeskuksella on oma logo, Facebook -seinä, blogi, tapahtumia, nettisivut sekä käytössä kaikki kunnan viestintäkanavat. Mm. chattien mainontaa on siivittänyt Harri Vaalion mainiot sarjakuvat:

JANAKKALA.FI/PERHEKESKUS

Perhekeskuksen viestinnän tärkeänä tehtävänä on myös tuoda lasten, nuorten ja perheiden ääntä kuuluville ja viestittää heille päin hyödyllistä tietoa.

Kuvio 12 Hankimme tietoa ja jaamme sitä eteenpäin kuvin ja sanoin

Julkaisut

Mustonen, Päivi & Koski, Jaana (2018) Perhekeskustoimintamallin kehittäminen. Esi-merkkinä Janakkalan perhekeskus

<https://www.janakkala.fi/wpcontent/uploads/2019/01/Perhekeskusraportti-19.12.2018.valmis.pdf>

Raitakari, Suvi; Räsänen, Jenni-Mari; Kostiainen, Tuula; Juhila, Kirsi (2019) Integroiva työtapa muotoutuvassa perhekeskuskontekstissa Kriittisten tekijöiden tarkastelu <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1020-2>

<https://www.janakkala.fi/palvelut/perhekeskus/lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma/>

Heinonen, Paula (2020) Kuntoutumista edistävät tekijät lapsen toimintakyvyn arviointiprosessissa Janakkalan perhekeskuksessa Tutkimuksellinen kehittämistyö 8.9.2020 Metropolia Ammattikorkeakoulu Toimintaterapeutti YAMK.

Kirjallisuutta

[Arnkil, Tom Erik, Seikkula, Jaakko](#) (2015) "Nehän kuunteli meitä!" — dialogeja monissa suhteissa. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-402-1>

Grant, A. (2021) Think again. Ebury publishing.

Hastrup, Arja; Pelkonen, Marjaana; Varonen, Päivi (2021) Perhekeskusten kehittäminen ja vakiinnuttaminen tulevilla hyvinvointialueilla: ohjeita toimintasuunnitelman laadintaan <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-635-0>

Helander, Jaakko (2014) YHDESSÄ: osallisuutta, tekoja ja unelmia <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-784-679-0>

Isoherranen, Kaarina (2012) Uhka vai mahdollisuus - moniammatillista yhteistyötä kehittämässä (helsinki.fi)

Joutsenvirta, M & Salonen, Arto O (2020) Sivistys vaurautena. Basam Books.

Järvensivu, Timo(2020) Verkostojen johtaminen. Books on Demand.

Kansallinen lapsistrategia: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162864>

Koivikko, M. & Sipari, S. (2021) Lapsen hyvä kuntoutus. <https://vlkuntoutus.fi/uudistettu-lapsen-ja-nuoren-hyva-kuntoutus/>

Lehtonen, K., Vänskä, N., Helenius, S., Harra, T., & Sipari, S. (2020). Osallistuva tutkimuskumppanuus kuntoutuksen soveltavassa tutkimuksessa. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kuntoutus, 43(3), 6 - 19. <https://doi.org/10.37451/kuntoutus.100139>

Lilja, Taru (2022) Monialaisen yhteistyön perusteet- luento 19.8.2022
Toimiva monialainen yhteistyö- luento 2.9.2022
Monialaisen työn johtaminen- luento 16.9.2022 Janakkalan perhekeskus

Lipponen, Krisse (2020) Resilienssi arjessa. Duodecim.

Pohjola, Anneli, Kairala, Maarit, Niskala, Asta, Lyly, Hannu, Ahola, Marika (2017) Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi: asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveyspalveluissa. Vastapaino.

REcoRDI-kehittämishanke – osaamista ja verkostoitumista kuntoutuksen soveltavaan tutkimukseen.

Rosling, Hans, Rosling, Ola & Rönnlund, Anna (2019) Faktojen maailma. Otava.

Sipari, Salla; Vänskä, Nea; Lehtonen, Krista; Helenius, Sari; Väisänen, Sara; Harra, Toini (2022) Osallistuva tutkimuskumppanuus kuntoutuksessa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-328-332-9>

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2019) Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma (LAPE). Loppuraportti.

Uusitalo-Malmivaara, Lotta (2015) Positiivisen psykologian voima. PS-Kustannus.

<https://blogit.jamk.fi/monialaisesti/2022/01/31/paluu-juurille-tarvitaanko-monialaisuutta/>

<https://www.sitra.fi/julkaisut/heikot-signaalit-2022/>

<https://itla.fi/hyvinvointijohtamisen-tyopajat/>

<https://itla.fi/yhteisovaikuttavuus/>

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/systeeminen-toimintamalli-lastensuojelussa>

<https://www.haaga-helia.fi/fi/ajankohtaista/artikkelit/matkaopas-yhteisohjautuvuuteen>

<https://soteuudistus.fi/tulevaisuuden-sosiaali-ja-terveyskeskus-ohjelma>

Janakkalan perhekeskus pähkinänkuoressa

Perhekeskukseen on koottu lasten, nuorten ja perheiden palvelut yhteistyöhön. Tarvittaessa kokoontuu useampiakin ammattilaisia saman pöydän ääreen.

Perhekeskuksessa ovat mukana järjestöt, seurakunnat ja vapaaehtoistoiminta.

Myös etäyhteydet ovat mahdollisia.

Ota yhteyttä esimerkiksi seuraavissa asioissa:

- ▶ **Haluat tutustua muihin samassa elämäntilanteessa oleviin** (tapahtumia, ryhmiä jne.)
- ▶ **Tarvitset tilaa omaehtoiseen kokoontumiseen**
- ▶ **Haluat tietoa perhe-elämään liittyvistä asioista** (luennot, infot, nettisivut, Facebook)
- ▶ **Tarvitset tukea tai apua**
 - Arjessa (lapsen ja nuoren kasvu ja kehitys, kasvatust asiat, lapsiin liittyvät huolet, talust asi at, arjen hallinta, vuorovaikutussuhteet jne.)
 - Elämäntilanteissa/ongelmissa, jotka vaikuttavat vanhemmuuteen/perhe-elämään
 - Kriisitilanteissa (ero, elämä muuttuu yllättäen jne.)
 - Hyvinvointiin liittyvissä asioissa (jaksaminen, mielenterveys, toimintakyky jne.)
 - Tai missä perheasiassa tahansa

Miten yhteyttä?

Seuraa tapahtumia ja verkostoitumismahdollisuuksia fb-sivujen kautta: @perhekeskus

Voit ottaa yhteyttä suoraan ammattilaisiin, joiden esittelyt ja yhteystiedot löydät www.janakkala.fi/perhekeskus/

Oikean palvelun löytymisessä auttavat:

Palveluohjaajat

p. 03 680 1842 tai 03 680 1223
varmin soittoaika ma-pe klo 8:30-9:30

Voit ottaa yhteyttä sähköisen **Pyydä apua -lomakkeen** kautta www.janakkala.fi/perhekeskus.

Toiminnanjohtaja p. 03 680 1670
(verkosto, kehittäminen, mahdollisuudet, tilat, palaute)